

Het Webinar gaat zo beginnen..

Duurzaam Gebouwd
Het integrale platform

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

PUBLIEK
PARTNERSHIP

Webinar Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed

26 maart 2020

Host: Selina Roskam

Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed
26 maart 2020

WEBINAR
VERDUURZAMING MAATSCHAPPELIJK VASTGOED

donderdag 26 maart 2020

Duur webinar: 15.00 - 16.00 uur

Programma

Opening webinar	Selina Roskam – RVO
Introductie Thema Beleid Duurzame gebouwen	Selina Roskam – RVO
Keynote 1: Over de sectorale routekaarten	Marie Louise Tabben – Ministerie van BZK
Keynote 2: De sectorale routekaart gemeentelijk vastgoed	Inka Vogelaar – VNG
Case 1: Hoe besteed je circulair zwembad aan?	Hilko Ellerbroek – Gemeente Veldhoven
Case 2: Een energiezuinig museum met WKO - Hermitage	Sebastiaan Lagendaal – Hermitage / De Nieuwe Kerk
Wat zijn de succes- en faalfactoren rondom verduurzaming van maatschappelijk vastgoed?	
Keynote 3: Wat kan het Kennis- en Innovatieplatform Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed voor mij betekenen?	Selina Roskam - RVO

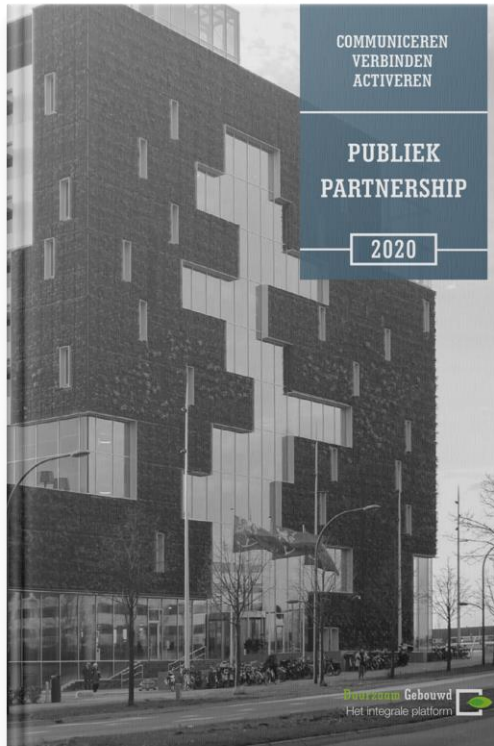

Samenwerking

Duurzaam Gebouwd
Het integrale platform

Duurzaam Gebouwd Publiek Partnership

Word partner van Duurzaam Gebouwd en profiteer van de voordelen! Dit partnership is samengesteld voor overheden, woningcorporaties, verenigingen, stichtingen, kennisplatforms, onderwijsinstellingen.

- Direct toegang tot het integrale netwerk van het Duurzaam Gebouwd platform
→ Wij verbinden jou met meer dan 250 koplopers uit de bouw- en vastgoedsector en bieden je een podium aan meer dan 30.000 professionals
- Co-creatie d.m.v. integrale samenwerking met gelijkgestemden
- Wijs 1 expert aan uit jouw eigen organisatie die actief deelneemt aan rondetafelgesprekken
- Gratis toegang tot alle Duurzaam Gebouwd evenementen (voor het Gamechangers congres ontvang je 50 % korting)
- Tarief €1995,- per jaar

Download [hier](#) de Publiek Partnership brochure!

Interactie

- > Doe mee met de poll
- > Stel vragen aan de sprekers of in het algemeen
  - Benoemen door host
  - Later op terugkomen via email
  - Voor iedereen zichtbaar maken

The screenshot shows the GoToWebinar interface. At the top, there is a menu with 'File', 'View', and 'Help'. Below the menu is a 'Sound Check' section with a volume indicator. The 'Audio' section is expanded, showing 'Computer audio' selected and 'Phone call' unselected. A microphone icon is labeled 'MUTED'. Below this, there is a dropdown menu for 'Microphone (HD Webcam C510)'. A volume slider is visible, and another dropdown menu for 'Speakers (High Definition Aud...)' is shown. Below the audio settings is a 'Questions' section with a text input field containing '[Enter a question for staff]' and a 'Send' button. At the bottom, there is a footer with the text 'Multi sessions different registrants', 'Webinar ID: 980-960-603', and the GoToWebinar logo.

Interactie

- > Doe mee met de poll
- > Stel vragen aan de sprekers of in het algemeen
  - Benoemen door host
  - Later op terugkomen via email
  - Voor iedereen zichtbaar maken
- > Vul de enquête in na afloop
- > Word lid van <https://energieslag.rvo.nl/groups/maatschappelijkvastgoed>
- > Op vrijdag ontvangt u een email met een link naar alle informatie en presentaties

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Beleid Duurzame gebouwen

Schets van de tijdlijn rondom
het beleid

Selina Roskam

Beleid rondom duurzame gebouwen

Bestaande bouw

- Erkende maatregelen
- 1 juli: Informatieplicht
- 5 december: Energy audit

- EPBD III implementatie: Keuring Eisen EV

- Bekendmaking normering Utiliteitsbouw
- Omgevingswet

10 maart

- BENG Overheidsgebouwen

- Invoering NTA8800 / BENG

- Nieuwbouw = aardgasvrij

Nieuwbouw

1,5% energiebesparing / jaar
Energie label C kantoren

49% CO₂ reductie
Streefdoel bestaande bouw

Energieneutraal / CO₂ arm /
95% CO₂ reductie
Eindnorm bestaande bouw

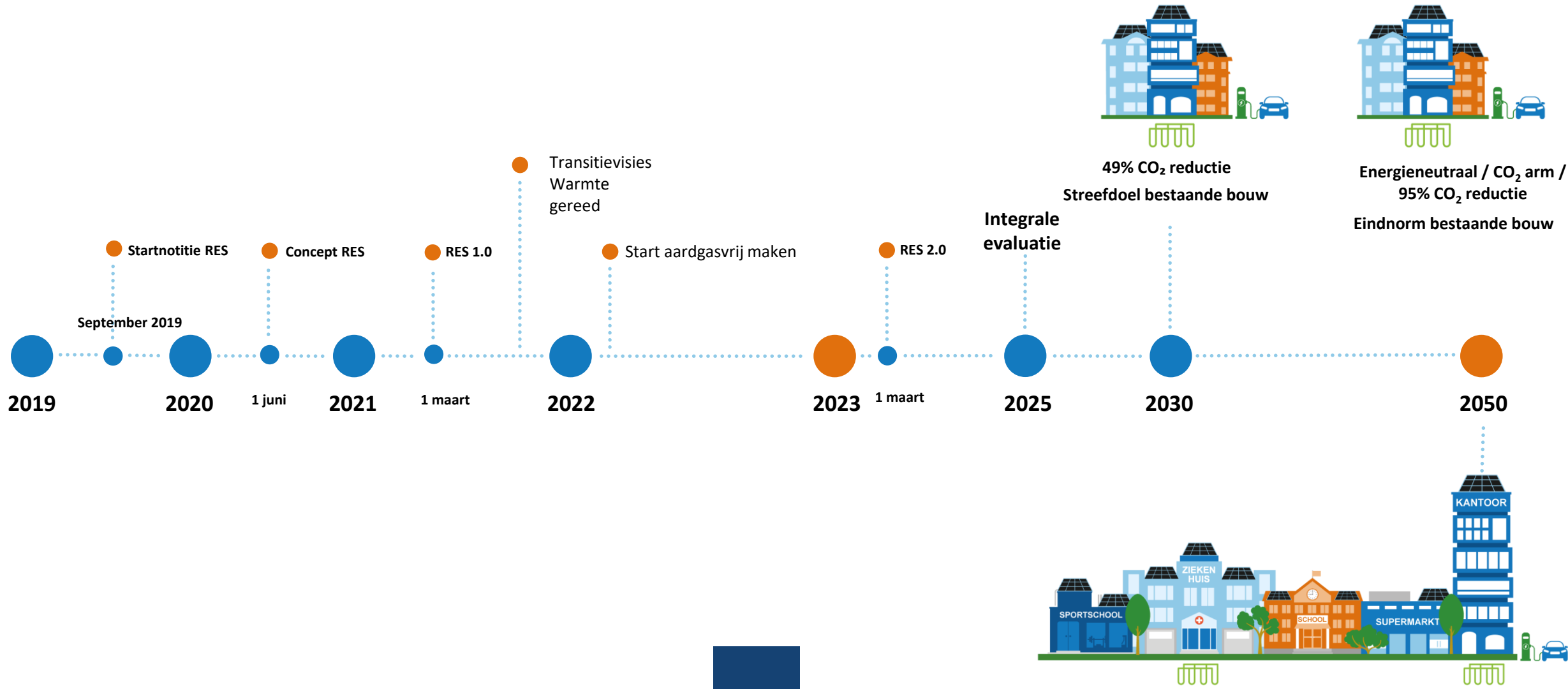
Integrale evaluatie

Evaluatie BENG

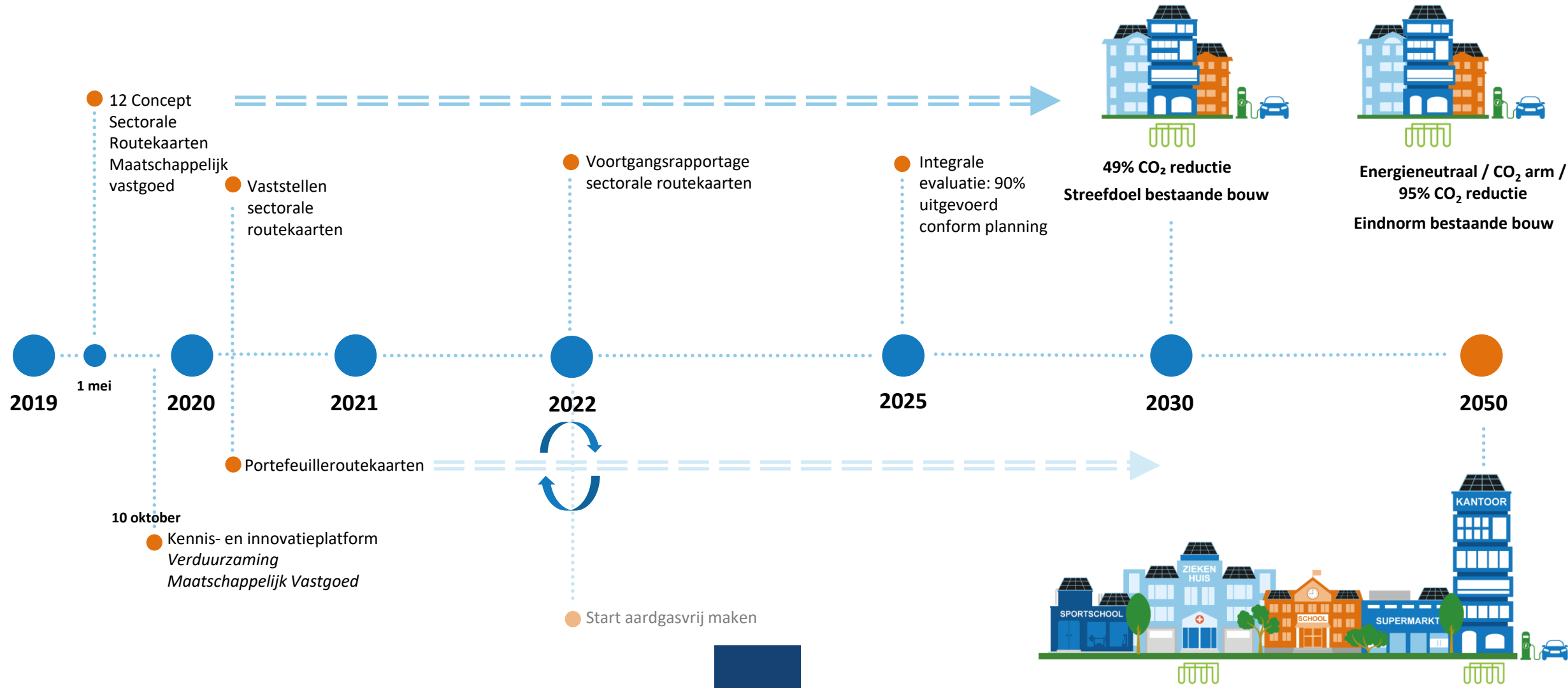

Beleid rondom duurzame gebouwen - gebiedsniveau

Beleid rondom maatschappelijk vastgoed

Keynote 1: De sectorale routekaarten

Marie Louise Tabben

Keynote 2: De sectorale routekaart gemeentelijk vastgoed

Inka Vogelaar

Case 1: Hoe besteed je circulair zwembad aan?

Hilko Ellerbroek

Case 2: Een energiezuinig museum - Hermitage

Sebastiaan Lagendaal

Wat zijn de succes- en
faalfactoren rondom
verduurzaming van
maatschappelijk
vastgoed?

Poll

- › De succes- en faalfactoren verzameld...

Keynote 3:

Wat kan het Kennis- en Innovatieplatform
Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed voor
mij betekenen?

Selina Roskam

Waarom een Kennis- en innovatieplatform?

- > Urgentie
  -
- > Relevantie
  -
- > Goede voorbeeld
  -
- > Bundelen kennis en onzekerheden wegnemen
  -
- > Duurzaam is gewoon
  -

Waarom een Kennis- en innovatieplatform?

> Urgentie

- Nederland staat voor de grote opgave om het CO₂-gebruik drastisch te reduceren.

> Relevantie

- Hiervoor moet de gebouwde omgeving flink verduurzamen. Een derde van het energie-verbruik in de gebouwde omgeving komt van niet-woningen zoals kantoren, ziekenhuizen en scholen.

> Goede voorbeeld

- De maatschappelijke sectoren willen het goede voorbeeld geven en hieraan bijdragen. Zij voelen zich verantwoordelijk om het maatschappelijk vastgoed te verduurzamen.

> Bundelen kennis en onzekerheden wegnemen

- Organisaties uit onderwijs, sport, zorg en monumenten en musea bundelen hun krachten, vergroten gezamenlijke kennis over bewezen maatregelen en nemen onzekerheden over verduurzamen weg.

> Duurzaam is gewoon

- Eigenaren van maatschappelijk vastgoed zijn doordrongen van de urgentie om te verduurzamen. Verduurzaming is de norm, en zij delen hun ervaringen graag met anderen.

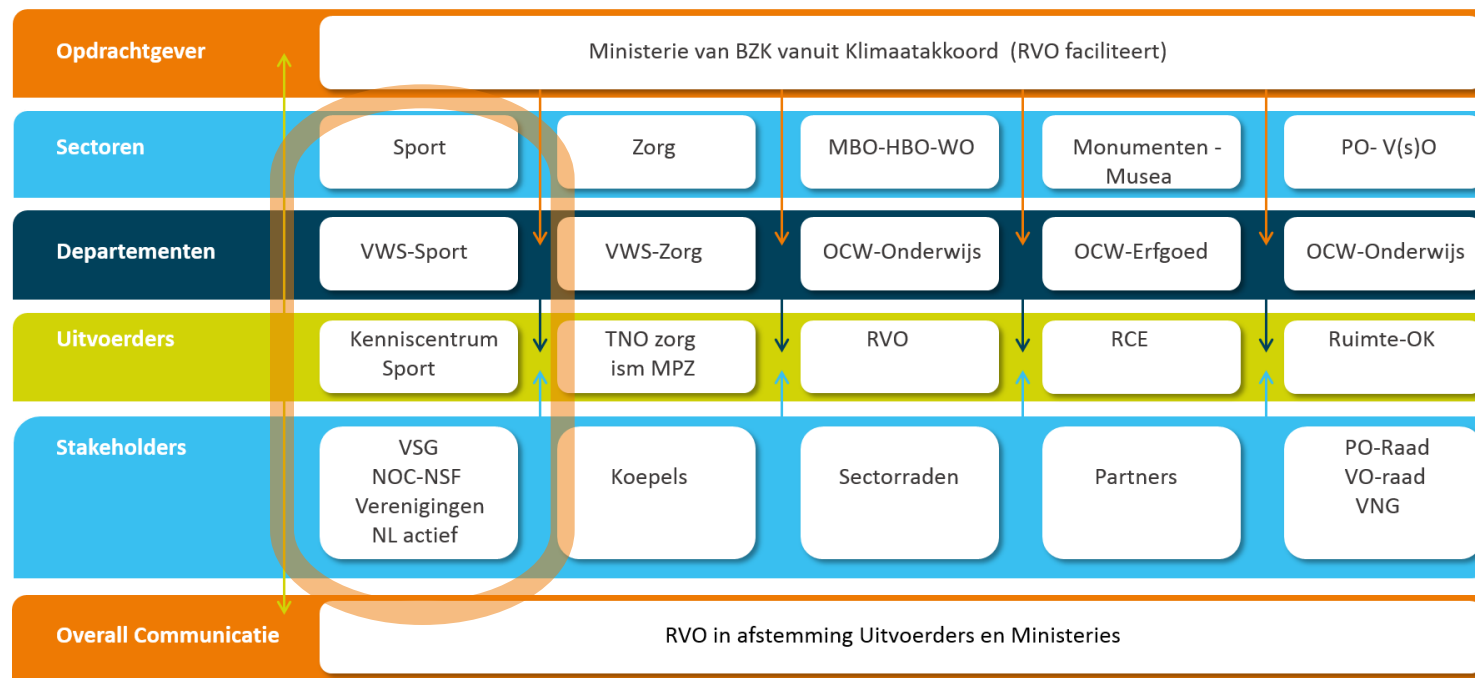
Wat brengt het Kennis- en Innovatieplatform?

- > praktijkvoorbeelden
- > handige tools
- > ontwikkeling van nieuwe technologieën bevorderen
- > kennis- en kunde uit verschillende sectoren
- > sector- of gebouwspecifiek
- > generieke aanpak:
  - Aanbesteden **PIANO**
  - Financieringsoplossingen
  - Oplossingen voor split incentive
  - Portefeuille-aanpak: check de blog
Maak een plan! voor een sjabloon
<https://energieslag.rvo.nl/groups/maatschappelijkvastgoed>

Wie doet wat?

Samenwerking binnen Kennis en Innovatieplatform Maatschappelijk Vastgoed

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Monumenten en musea

**Rijksdienst voor het
Cultureel Erfgoed**

www.cultureelerfgoed.nl/duurzaam

Contactpersoon: I. Koreman,
duurzaamheid@cultureelerfgoed.nl

www.cultureelerfgoed.nl/duurzaam

WAARVOOR KUNT U BIJ ONS TERECHT?

- › Stel uw vragen via onze [infodesk](#)
- › [Publicatie](#): isolatie van historische gebouwen
- › [Publicatie](#): zonne-energie in een historische omgeving
- › [Filmpjes](#) in samenwerking met ERM over verduurzamen monumenten
- › Goede [voorbeelden](#) ter inspiratie

WAT KUNT U BINNENKORT VERWACHTEN?

- › Update standpunt zonne-energie
- › Publicatie over diverse methoden om gevels te isoleren
- › Publicatie over het effect van duurzame basismaatregelen
- › Meer voorbeeldprojecten
- › Webinarreeks over verschillende duurzame thema's

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

<https://www.rvo.nl/maatschappelijk-vastgoed>

<https://energieslag.rvo.nl/maatschappelijkvastgoed>

RVO in het Kennis- en Innovatieplatform

- > Inspirerende praktijkvoorbeelden
  - > Kennisdeling over financiering en subsidies
  - > Ondersteuning
    - gemeentelijk vastgoed
    - Sectoren MBO, HBO, Universiteiten
  - > Verbinding met RVO onderdelen waaronder SBIR ('Small Business Innovation Research')
  - > Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
- > <https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/gebouwen/praktijkverhalen>
  - > <https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen?f%5B0%5D=onderwerpen%3A3556>
  - > <https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/gebouwen/verduurzaming-utiliteitsbouw/verduurzaming-gebouwen-onderwijs>
  - > <https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/gebouwen/verduurzaming-utiliteitsbouw/verduurzaming-gebouwen-gemeentelijk-vastgoed>
  - > <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/sbir>
  - > <https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen-mvi-duurzaam-inkopen>

Kenniscentrum Ruimte-OK

➤ kennisfunctie voor scholen (PO en VO) en gemeenten voor onderwijshuisvesting in directe afstemming met sectorraden en OCW

➤ **Programma** www.ScholenopKoersnaar2030.nl

➤ **Integrale aanpak verduurzaming**

ook de ontwikkelingen gebouwkwaliteit en de onderwijskwaliteit meenemen

* Advies en ondersteuning door [Startbijeenkomsten](#), [individuele gesprekken](#), [helpdesk](#)

* Kennisdeling door o.a. [rekentools](#), [handreikingen](#), [stappenplannen](#) en [praktijkvoorbeelden](#)

- Voor de sector sport verzamelt Kenniscentrum Sport & Bewegen informatie en ondersteunt en adviseert om alle 10.000 sportaccommodaties te gaan verduurzamen. Leidend is de Routekaart Verduurzaming Sport die op 23 januari 2020 is ondertekend.
- Focus op 3 doelgroepen:
  - **Gemeenten** (zwembaden, sporthallen, sportvelden) | In samenwerking met VSG | Duurzaamheidstour langs alle regio's
  - **Verenigingen** (clubhuizen, sportvelden en banen) | In samenwerking met NOC*NSF | Begeleidingstrajecten
  - **Sportaanbieders, ondernemers** (fitnesscentra, maneges, golfbanen) | In samenwerking met Platform Ondernemende Sportaanbieders (in ontwikkeling)

Wat

- Expertisecentrum verduurzaming zorg
- Samenwerken MPZ/Stimular en TNO
- Uitsplitsing Cure/Care
- <http://dezorgduurzaam.nl/>

Efficiënt en effectief ondersteunen in de CO₂-emissiereductie van zorggebouwen, waaronder ziekenhuizen en verpleeghuizen

- op basis van de behoefte van de sectoren (reactieve rol)
- actief de vraag ophalen en verduidelijken
- via andere platforms en sectoren
- opstellen van factsheets met gevalideerde informatie over verschillende CO₂-emissiereducerende maatregelen
- verzorgen van innovatieworkshops
- initiëren van onderzoek
- opstellen van portefeuilleeroutekaarten
- centraal punt met alle beschikbare en relevante informatie over CO₂-emissiereductie in de zorg

Dank u wel voor uw aandacht

Afronding

- › Vul de enquête in na afloop
- › Word lid van <https://energieslag.rvo.nl/groups/maatschappelijkvastgoed>
- › Op vrijdag ontvangt u een email met alle informatie en presentaties
- › Duurzaam Gebouwd maakt ook een terugblik

Einde van het webinar

Duurzaam Gebouwd
Het integrale platform

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland